

MORNAR

POUČNI I ZABAVNI LIST ZA POMORSKI SVIJET

SUŠAK

1 MARTA 1938

GODINA X.

BROJ 3

ČUVAJMO JUGOSLAVIJU!

MISLIMO NA KRALJA MUČENIKA!

NE DAJMO DA NAM TA RANA ZARASTE!

SADRŽAJ:

Mornar: „Dužnost i pravda iznad svega“. — Vinodolski: Slobodni Sušak u slobodnoj Jugoslaviji. — Sedam pitanja. — Dundo Simo: Gajetunski razgovori. — W. S.: Naši utopljenici. — Smrt našeg vrijednog iseljenika. — C.: „Princ Pavle“. — Sveslavensko veče na moru. — „Stanica Sjeverni Pol“ zanijemila. — Odgovori na sedam pitanja. — Stari i mladi.

POJEDINI BROJ DIN 2.50

GODIŠNJA PRETPLATA DIN 30.—

ZA MORNARE DIN 24.—

Širite i pretplaćujte se na

»Mornar«

**DOBRO
I NARAVNO VINO**

Koristi zdravlju

Krijepi tijelo

Jača duševnu snagu

**VELETRGOVINA VINA
BRAĆA MATELJAN
SUŠAK**

IMA SAMO TAKVA VINA

Osnovano 1876

**MIKULIČIĆ i KULAŠ
TRGOVINA MIRODIJA
BOJA i LAKOVA
PARFUMERIJA
SUŠAK**

**„PROSVJETA“
KNJIŽARA I PAPIRNICI
PALAČA PRAŠTEDIONE**

Pisaci pribor za urede
škole i domove

TRGOVINA I PARFUMERIJA

**„IBIS“
S U Š A K**

TRG KRALJA ALEKSANDRA BR. 2
Brzjavi: IBIS — SUŠAK

TVORNICA POKUĆSTVA

**I. I. NAGLAS
LJUBLJANA**

OSNOVANA 1847.

**Pekarna i Slastičarna
I. O. Tomasini - Sušak**

Strossmayerova ul. 10

Vlastita zgrada.

Proizvaja svakovrsno pecivo i slatkiše,
preuzima narudžbe za razne svečanosti.

Kap. Antun Babarović
Brodovlasnik* i Pomorski agent
SUŠAK

Pošt. pretinac 57. Brzjavi: Babarović
Telefon: Ured 1-78 — Kućni 3-19

Parobrod „IVAN“ 2150 tona nosivosti
Parobrod „Anton“ 2500 tona nosivosti
Parobrod „PRINC PAVLE“ 8200 tona nosivosti

R. I. Vrignanin - Stojanović
SUŠAK

Trgovina šivaćih strojeva,
galanterijske, porcelanske i
staklene robe,
te sokolskih predmeta.

Brzjavi: „Vrignanin“ Sušak.

ANTE KALPIĆ
SUŠAK, Skerličeva ul.
Palača Kontinental

Skladište suhomesnate robe, masti,
salame i konzerviranog mesa.

Zastupstvo tvornica: Ivan Gregurić i
Drug, Križevci i P. J. Klefiš, Jagodina.
Sve prvorazredna roba uz najniže cijene.

Gjуре Šikića Sinovi

Tvorničko skladište papira i pribora za pisanje
Konfekcije papira i papirnatih vrećica

DAVOR I TOMISLAV ŠIKIĆ

Poslovnica i skladište: Ružičeva ulica 15
Račun kod Poštanske štedionice broj 35023
Tekući račun: Prva Hrv. Štedionica fil. Sušak

Transportno, skladišno i otpremničko poduzeće

GUSTAV BRELIĆ

SUŠAK

Pomorska Agentura

Telefon int. 23 - Brzjavi: Breg.
Pošt. pret. 134

Manufakturna i kratka roba
k „Paunu“ - V. Dakić
SUŠAK, Tomislavova ul. br. 4.
RIJEKA, Corso 3.

Veliki izbor. Solidna i brza podvorba.
Umjerene cijene.

I. R. MILOŠ

Trgovina mješovite robe
SUŠAK, Strossmayerova ul.

**TRGOVINA DELIKATESA, VINA,
LIKERA I JUŽNOG VOĆA**

Josip Smerdel - Sušak
Telefon 85.

Obskrbljivanje brodova svim živežnim
namirnicama uz najpovoljnije cijene.

**PRŽIONA KAVE
Bezalkoholno piće „BAKOKO“**

Trgovina željeza

Milan Fürst - Sušak

Preporuča bogato skladište željeza, lima,
čavala, peći, štednjaka itd.
Solidna podvorba i solidne cijene.

VINKO MIKULIČIĆ
Agenturni i komisionalni posao.
Brašno, Žitarice, Kolonialna roba.

Prva sušačka cvjetarna
IVKA SMOKVINA
SUŠAK, Corso

MESARNA

PETAR BAN - SUŠAK

**NOVA TRŽNICA
SHIP - CHANDLER**

Koncesionirani obskrbljivač brodova sa
svim živežnim namirnicama i ostalim
potrebštinama iz prvog vrela.

Izlazi jedanput mjesečno

Pojedini broj Din 2.50

Godišnja pretpl. Din 30

Za mornare Dinara 24.—

„MORNAR“

POUČNO-ZABAVNI LIST ZA POMORCE

GOD. X. — BROJ 3.

SUŠAK 1. MARTA 1938.

„DUŽNOST I PRAVDA IZNAD SVEGA“

Jednom prilikom, kad je naš mladi Kralj Petar II. imao da odredi, koje moralno blago smatra najznačajnijim u životu, On je istakao dužnost i pravdu iznad svega.

Ovo iznosi guverner Nj. Veličanstva, našeg Kralja, senator g. Jeremija Živanović, u prikazu, što ga je nedavno donijela beogradska revija »The Anglo-Yougoslav Review«. I dodaje: Za mladića Njegovih godina ovaj izbor nije običan i svakako naslućuje dalji razvoj Njegova karaktera.

tehničke pronalaskе. Engleski govori već od Svoje rane mladosti, i lijepo napreduje u francuskom i njemačkom. Najviše osjeća ima dakako za jezik Svoga naroda, ali je upućen i u slovensko narječje a također i u bugarsko. Ove godine počeo je da uči i latinski.

Mladi Kralj rapidno napreduje i fizički i intelektualno. Razvio se u divnog mladića i već je viši od Svog blagopočivšeg Oca. Jaše dobro kao konjički oficir, sjajan je plivač, hitar pješak i dobar

U svom kratkom ali i vjernom prikazu gospodin nam je guverner ocrtao, kako naš mladi Kralj uči, kako živi i kako se pripravlja za vršenje velikih i teških vladalačkih dužnosti. Kralj uči sada peti razred realne gimnazije. Zbog kratkoće vremena do punoljetnosti i zbog značajnih dužnosti, koje ga čekaju, Njegovo se učenje uvijek ne poklapa sa programom, koji je propisan za školu. Naročita pažnja obraćena je poslu, koji će On imati da preuzme za nekoliko godina.

Njegovi školski časovi su od 8.30 do podna i dva puta nedjeljno od 5 do 6.30. Ostatak dana Mu prolazi u gimnastici, jahanju, sportovima i domaćim zadaćama. Mladi je Kralj u učenju vrlo savjestan i točan. On se naročito interesuje za jezike, eksperimentalne nauke (fiziku i kemiju) i za

strijelac. On voli fizički rad i provodi mnogo vremena u Dvorskoj radionici. Obraduje Svoju vlastitu baštu...

Kralj Petar ne voli da troši mnogo riječi ni u govoru ni u pisanju. Sve što kaže, kratko je, jasno striktno onoliko, koliko je potrebno. Ne zadovoljava se običnim konstatacijama, već uvijek traži uzroke i objašnjenja. On je navikao ne samo da gleda, nego i da vidi, ne samo da prima, nego i da rezonuje.

Kralj se rado podvrgava školskim pravilima. Za vrijeme velikih školskih praznika On dijeli sa drugovima i povlastice i dužnosti i pokorava se, kao i ostali, dečku, koji toga dana ima komandu u rukama. Ali u pojavi Njegova Veličanstva, kako to lijepo ističe g. guverner, u Njegovu izrazu, osmi-

jehu i vladanju, zapaža se Kraljevska nota, dostojanstvo i neposrednost, stečeni više nasleđem, nego li studijama i vaspitanjem.

* * *

Tako g. guverner i senator g. Jeremija Živanović. Nikakvo čudo, što nas njegove tople riječi o Njegovu uzvišenom Gojencu ispunjuju ushitom i ponosom. Mi pravi sinovi naroda i zemlje ove, Bogom blagoslovljene, gledamo u našega mladoga Kralja kao u simbol naše besmrtno nacije. Gledamo u Njega onom istom ljubavlju, kojom gledaju

Nizozemci u ono sitno Kraljevsko Dijete, što im se tek rodilo, gledamo u njega kao i Englezi u onu malu Kraljevnju, koja će, ako Providnost drukčije ne odredi, jednog dana zasjesti na prijestô Velike Britanije, gledamo u njega dirljivim zanosom, kojom gledaju u svoje Kraljeve svi oni, koji su kao i mi prožeti osjećajem, da je samo u monarhiji zadržan zdrav i siguran poredak. Tako isto i mi gledamo u našega dragoga mladoga Kralja i u slavni Dom naših Karađorđevića, u zalag divne bućnosti, slave i veličine svega našega naroda.

Mornar.

Slobodan Sušak u slobodnoj Jugoslaviji

(1923—1938)

Ove se godine navršuje dvadeset godina, što se staro carstvo slomilo. Rijetki su, što se još sjećaju onih sudbonosnih dana punih zanosnog delirija. I tmurne godine krvavog rata već su nekuda duboko odmakle, malo ko pomišlja, kako bi nam bilo, da se je staro carstvo održalo na nogama sa svim onim strahovitim prijetnjama, kojima su nam se grozili bečki i peštanski vlastodršci. Sreća se okrenula na našu stranu i donijela nam oslobođenje, donijela nam ujedinjenje. Ali to se oslobođenje i ujedinjenje platilo vanredno skupo. Nezbrojeni životi pali su da se vijekovni ideal ostvari. Pa evo — ko još danas misli na one goleme žrtve? Na onaj milijun i više mrtvih?

Mrtvi — naši divni mrtvi! Da na njih malo više misle živi, koliko bi među njima bilo više trpežljivosti i ljubavi! A trebalo bi msliti na njih, naročito u danima, kad se slave godišnjice onih historičkih događaja, koji učiniše kraj našem hiljadu godišnjem ropstvu.

I naš dragi Sušak ima svoju divnu godišnjicu! Trećega marta god. 1923 ostavili su Talijani ovaj naš grad, u koji su malo zatim ušle naše slavne oslobodilačke čete. Još malo i od onog će nezaboravnog dana proteći punih petnaest godina.

Petnaest godina slobode u slobodnoj Jugoslaviji!

Treba se prenijeti u one dane, i još dublje, u dane velikoga rata i u godine prije onog svjetskog sudara da se uzmogne ocijeniti sva važnost onog ožujskog dana, kad su ono odredi Nemanjina pješadijskog puka sa svoga dotadašnjeg logorišta u Martinšćici krenuli prema Plumbumu, otuda zakrenuli prema trsatskom Raskrižju, gdje su dvije djevojčice prema starodrevnom slavenskom običaju ponudile komandantu puka kruh i sô! Trebalo bi i da se ožive u pameti prizori, što su se slijedili, kad se malo zatim vojska kroz Trsat spuštala na Regentov trg, gdje ju je zanosnim riječima pozdravio veliki i iskreni rodoljub, župnik i historičar dr. Andrija Rački. A što da kažemo tek o urnebesu, što se prolamao i poslije, kad je nepregledna povorka silazila donjim Boulevardom k Jelačićevu trgu, gdje je narodno oduševljenje postiglo svoj vršak?

Padala je kiša, ali je u dušama sjalo proljeće.

A tako mora i danas da osjeća svaka prava naša narodna duša. Naša vojska ušla je u Sušak 3 marta 1923, ali iako se njegovim ulicama razmahao slobodan život, njegova žila kucavica, luka, još je bila kao paralizovana. Tek godinu dana zatim predan je našim vlastima Baroš sa Deltom i otada se i tuda stao da odvija sve bujniji život, koji se poslije kratkog zastoja u vrijeme sveopće krize silno razmahao. Neka govore brojke! Od god. 1924 do 1935 iznosio je sveukupni promet sušačke luke 5,781.683 tone. U samoj godini 1936 iznosio je promet 502.581 tonu, a u prošloj godini 1937 — 740.334 tone.

Taj se vanredan uspjeh odražava već i u samom vanjskom licu našega grada. Kuda pogledate, kamo koraknete, ne vidite nego napredak u svemu: u gradnjama, u saobraćaju, u kulturnim i drugim tekovinama.

Ali naš Sušak ima još jednu lijepu stranu: ne zaboravlja! Još u vrijeme, dok je bio pod okupacijom, gradsko je zastupstvo stvorilo zaključak, da se jedno šetalište okrsti imenom Kralja Petra I. Osloboditelja, a trg pred gimnazijom — imenom Regenta Aleksandra. I tadašnji Regent, odgovorio je ovako na taj zaključak oradskog zastupstva:

»Primito Vi, gospodine načelnice, i sve građanstvo izraz moje kraljevske naklonosti s uvjerenjem, da će mi vazda na srcu biti interesi grada Sušaka, koji je takovu žilavu borbu vodio na straži jugoslovenskog Jadrana.«

Kralj je svoju kraljevsku riječ održao, i naš Sušak bio je među prvima, koji je nakon marseljske tragedije podigao svome nezaboravnom Velikom Kralju dostojan spomenik.

A domalo zahvalni će Sušačani u srcu svoga grada podići lijep spomenik i Ocu Osloboditelju, Kralju Petru I.

A sjeća se Sušak s dubokim pijetetom i svih onih, koji su pali za slobodu i ujedinjenje naše Jugoslavije. Tako i treba, da se i mlađi sjećaju onih, koji su za njihovu sreću dali ono najljepše što su od Boga primili — živote svoje. Trebalo bi s vremena na vrijeme pustiti trubljama da one govore, jer pali će junaci najlakše razumjeti njihov glas. One će im reći da smo mi još uvijek tu. One će im reći, da ih mrtve pozdravljamo kao što pozdrav-

ljamo zastavu našu i kad se diže i kad se spušta. Trublje će im reći: — Junaci — vi ste zastava naša! Vi niste mrtvi! Vi živite u našim dušama! I živjet ćete, dok bude narod umio da čuva ono, što ste vi svojom junačkom smrću stekli. A sada počivajte u miru!

Prije petnaest godina, na dan ulaska naše vojske u Sušak mjesne su novine donijele ovu molitvu malih Jugoslavena:

»Oče naš, koji jesi na nebesima, primi ovu smjernu molitvu našu! Dugo smo trpjeli i čekali

izbavljenje svoje, a sada Te iz svega srca molimo: Štiti o Bože, ovu našu divnu slobodu zlatnu! Očuvaj nam dobroga Kralja i milu Kraljicu našu! Blagoslovi vascijeli narod naš i daj, da živi u slozi i sreći, a zemlja, ova naša Otadžbina sveta, da ostane uvijek velika i jaka.«

A i naš ljepi i dragi Sušak neka i u napredak raste i cvate na sreću svoju i diku Jugoslavije naše!

Vinodolski.

Sušak—Rijeka.

*Gurmani i poznavaoći
odličnog napitka piju
redovito samo*

RAMIKU KAVU i RAMIKU ČAJ

Velepržiona MARIO MIKULIČIĆ-RABIĆ - Sušak
Uvoz najfinijih vrsti kave i čaja

Sedam pitanja

1. Koja je najveća, do sada zabilježena brzina vjetra?

2. Koliko stanovnika ima Bugarska?

3. Kad je prvi put zalepršala na australskom tlu britanska zastava?

4. Gdje se nalazi ostrvo Pearl?

5. Koji je najvjetrovitiji kraj na zemlji?

6. Koje je na zemlji najhladnije i koje najtoplije mjesto?

7. Kad se je pojavio prvi čovjek u Dalmaciji?

(Odgovore na sedam pitanja naći ćete na str. 7.)

Gajetunski razgovori

Polarna svjetlost. — Uzdušne prikaze. — Bijela božica.

Razumije se da smo i mi na našim večernjim sastancima razgovarali o onom čudesnom polarnom svijetlu, što je prije malo vremena uzburin cijeli svijet. Kapetan Jadre nam je čitao iz novina o velikom strahu, što je onom prilikom ušao u ljude. Neki su držali da se negdje nešto zapalilo, drugi, da je provalio vulkan, u Sarajevu je najednom pukao glas, da je kod Tuzle izbila nafta, zapalila se i da plamena rijeka teče prema Sarajevu i da pali sela, šume, ama sve na što nailazi. Svuda, u nas, u Austriji i u drugim krajevima vatrogasne su sirene tulile sve u šesnaest, a kamioni sa štrcaljkama letjeli na sve strane... Strašno!

Mi smo se tome dakako od srca smijali. Nagledali smo se mi te svjetlosti nemalo na našim putovanjima po sjevernom moru. U Norveškoj, na priliku, taj se događaj ponavlja vrlo često.

— Dobro, — reče negdašnji kuhar Vicko, — ali ja bih ipak htio da znam, otkuda zapravo ta svjetlost? Kako se stvara? Otkle dolazi?

— To se objašnjuje ovako: Sunce ne baca na našu zemlju same snopove svijetla, već nas neprestano bombardira i nekim vrlo sićušnim elektriziranim tjelešcima, što se zovu — elektroni. Kad ima na suncu najviše mrlja, ima i tih elektrona najviše. Oni prodiru u najviše slojeve naše atmosfere pa se zbog privlačenja zemljina magnetizma skupljaju oko sjevernog i južnog pola...

— Zar ima i na južnom polu takve svjetlosti?

— Ima... Uostalom ja ne znam, čemu ta panika u svijetu zbog one svjetlosti. Ta nije ovo prvi put, što dopire do nas! I ne samo do nas već čak i do tropika. Stariji ljudi vidjeli su je i god. 1872 pa i poslije. I mi ćemo je još da vidimo. Možda još i ovaj mjesec?

— Po čemu to sudite, kapetane? — upita Vicko.

— Ta — po sunčanim mrljama, i po strahovitim olujama, što u ove dane bijesne na suncu.

— I naši suhozemci će i opet strahovati, — nasmija se Barba Mate.

— Ne čuđimo se toliko suhozemcima, — dočeka kapetan Jadre. — Bilo je i pomoraca, a možda ih još ima, koji gledaju — na priliku — u morsku pijavicu kao u neko nadzemaljsko strašilo. Sjećam se da sam jednom ploveći između Izlandije i Norveške najedanput ugledao obalu i grad na njoj, koji se zbog prevelike udaljenosti i okruglosti naše zemlje ne bi mogao vidjeti. To je u onim predjelima nerijetka pojava, ja sam je mojim ljudima na brodu i objasnio. Od momčadi bio je samo jedan, koji nije htio da tome objašnjenju vjeruje, — naš Vicko.

Svi se nasmijamo, a kapetan Jadre prihvati:

— Na moru se katkada vide daleke lađe, kada produžene u visinu, pokadšto splosnute, a bilo je kapetana, koji su zabilježili, da su u uzduhu vidjeli lađu okrenutu sa svima jarbolima i jedrima. Sve ove pojave, ove takozvane uzdušne prikaze, potječu od nejednakoga grijanja i nejednake gustoće donjih slojeva uzduha. Kako vidite, čuditi se možemo samo jednome: kako mogu ljudi u ovo naše današnje napredno doba da se plaše ovakvih sasvim prirodnih pojava? Takva čeljad — koliko se pameti tiče, mogla bi da se mjere s onim nomadskim Indijancima u Aljaški, što su nedavno Miss Mary Fisher proglasili — bijelom božicom.

— Koja je pak ta dama? — upita naš Vicko.

— To je najmodernija a valjda i najodvažnija bolničarka na svijetu. Dignite je aeroplanom u najveće visine pa dajte joj u ruke padobran, ona će se s njime spustiti na tle kao od šale. Ali ona to ne čini zbog zabave. Ona hoće da ta njezina vještina bude nevoljnima od pomoći. Tako na priliku, kada dozna, da je u Aljaški obolio kakav radnik, ko pač zlata ili lovac, ona mahom sjedne u avion i spusti se padobranom u mjesto, gdje se nalazi bolesnik. Tako je učinila i nedavno. Čula za nekog teškog bolesnika, uzela lijekove, digla se avionom uvis i upravo da će se spustiti padobranom k njemu, a to je vjetar ponese nešto dalje ravno nad logor nekih nomadskih Indijanaca. Kad je oni opazili, kako se k njima spušta, stali su puni strahopočitanja vikati: bijela božica! bijela božica!

Naš Frane Lomigorić...

— Ele ti Indijanci! — nasmija se Frane. — Da vam pričam, što se pak meni desilo jednom.

— Ajde, Frane, da čujemo!

— Plovili smo iz Hong Konga u Sidney. Putem nas uhvatio tajfun, i bacio na neki otok. Brod na grebenima, izgubljen, a mi, časnici i vojska ostasmo ipak nekako u životu.

— Znajte, — reče nam kapetan, čim se nadozmo na suhu, — ako i iznesemo živu glavu, tijela ne ćemo, jer će nam ga izjesti ljudožderi, kojih na ovome otoku ima vrlo mnogo. Nije dakle druge, nego da preporučimo Bogu dušu.

Svi ponikosmo nikom: jedni od tuge i žalosti, a ja da malo bolje razmislim, što bi se dalo učiniti da se izvučemo iz opasnosti. Do dva tri dana oluja će pasti i kako su nam čamci ostali čitavi mogli bismo da zaplovimo na debelo more. E kad ne bi bilo onih prokletih ljudoždera, što već tamo na brdu pojavljuju svoje mrske glave! Kako da ih se

oslobodimo? Razbijam ja sebi glavu i razbijam, kad se najednom lupih po čelu: Našao sam! — pomislih. Ustanem pa ravno na brod. Malo se zatim vratih s jednim »papafigom« i s nečim drugim pod pazuhom.

— Što je to, Frane? — upita me kapetan.

Ja razapeh jedro i rekoh:

— Kad udare ljudožderi, a vi svi vičite što jače možete. Ostalo prepustite meni.

Malo zatim navale zaista ljudožderi, a ja uzeh da vrtim ono što sam imao pod pazuhom. Vrtim

ja i vrtim, a to se na jedru gomilaju vojnici na kopljima, četa za četom, jedni s puškama, drugi s kopljima i jure kao ludi, a naši mornari dižu graju sve veću i veću, a ljudožderi kao ludi od straha bježe glavom bez obzira. Kako nisu u životu vidjeli kinematografa, — a ono što sam ja vrtio bio jedan ratni film, što sam ga prije nekoliko vremena bio kupio u San Francisku, — preplašili se i više nam se nisu približili.

Hoće naš Frane, hoće!

Dundo Simo.

Naši utopljenici

Dubine svih oceana kriju im kosti. Podlegli su u nejednakom boju sa strahovitim elementom. Ima ih, koji su nastradali i na lađama pod tuđom zastavom. Tako su i nedavno prigodom brodoloma am. parobroda »Alba« u engleskim vodama nastradala dva naša čovjeka: Ernest Stipanović iz Drage i Ročak Mirko iz Trbovlja.

A kome nisu još žive u pameti tragedije parobroda »Dakse«, »Vile«, »Srđa«, »Splava« i jedrenjaka »Sv. Nikole« i »Dalmacije«? Koliko ljudskih žrtava! I svi su oni naši poginuli na dužnosti služeci do kraja savjesno i časno našoj mladoj mornarici i zastavi našoj jugoslavenskoj!

Koliko majka i žena u crno zavutih! Koliko djece uciviljene, osirotjele! Sve su te nesreće naišle na težak odjek u dušama i srcima naših ljudi, pa su i društva i pojedinci nastojali da nešto urade za one, što su ih oceanske žrtve ostavile za sobom. A pritom se nije zaboravilo ni na duše naših utopljenika.

Tako evo čitamo i sada, da je Stručni Savez Pomoraca priredio zadušnice za poginule mornare na parobrodima i jedrenjacima gorenapomenutim. To je bilo u Splitu dne 10 februara. Toga dana našlo se u crkvi sv. Franje na okupu mnogo svijeta, naročito pomoraca, koji su se u to vrijeme nalazili u luci. Zadušnicama je među ostalima prisustvovao i komandant mjesta, general g. Krstić, podban g. Luger, Direktor pomorskog saobraćaja g. Rikard Visin i brojni članovi Jadranske Straže.

Za vrijeme te žalobne službe Božje u luci su bile spuštene sve zastave na pò stijega.

Velike je hvale vrijedna zamisao Stručnog Saveza Pomoraca, što se u Splitu svake godine priređuju zadušnice za naše pale mornare.

I Dubrovnik se svake godine sjeća mornara poginulih prigodom poznate katastrofe parobroda »Dakse« Eto što nam o tome piše prijatelj našega lista:

I ove se godine, eto, po osmi put ponovila ta nemila uspomena koja ranjava srce svakog pravog sina Dubrovnika, jer ga sjeća da je dne 26 januara 1930 godine, nezasićna oceanska grobnica proždrla 38 madih života. Proždrla ih je daleko od rodne im grude, daleko od toplog zagrljaja i poljubaca svojih milih, tamo negdje kod 42° 10' sj. šir. i 8° 25' zap. duž. od Griniča...

»Daksin« S. O. S. ostao je uzaludan, a grozni svršetak u divovskim valovima bio je neizbježiv...

Još nam je u živoj uspomeni turobno brujanje zvona dubrovačkih crkava one tragične večeri.

Ona u našim dušama još bruje i šalju pred Svevišnjega tople molitve 17 mladih udovica — crnih kukavica, 43 sirota bez oca, šalju molitve njihovih sestara, vjerenica...

Trideset i osam novih hladnih raka otvorio je one večeri nemilosni elemenat i u njih položio napaćena tjelesa naših hrabrih pomoraca.

Zvona što dulje, to tužnije i ganutljivije bruje i svojim zvukom prodiru duboko u srca svih, te ih napunjavu ježom. I bruje...

Sursum corda!... Ono isto more koje je njihova grobnica, nas zove! Ono je bašta svijeta; na njemu žive i stiču slavu narodi. Suprostavimo se njegovoj opasnoj nemani, koja nam samo slavu donijeti može!

W. S.

SMRT NAŠEG VRIJEDNOG ISELJENIKA

Iz New-Yorka nam dolazi tužna vijest, da je u ondješnjoj bolnici umro u Americi vrlo dobro poznat nacionalni radnik, Ivan Mladineo, iz Pučišća na otoku Braču. Ta je nemila vijest svu našu američku braću zavila u crno.

Pokojni Mladineo došao je u Ameriku pred 30 godina i nastanio se je u St. Louis, Missouri. Već kao mladić posvetio se novinarstvu tako da je god. 1909 uređivao »Hrvatski Dnevnik« u spomenutom mjestu, a od god. 1916 do 1918 »Hrvatski Dnevnik« u Chicagu. Od god. 1918, kad se nastanio u New-Yorku, pa do dana svoje smrti, bio je upravitejem »Foreign Language Information Service«, a isto toliko godina bio je i starosta Jugosl. Sokola u New-Yorku. On je izdao »Povijest Hrvatskog Naroda u Sjedinjenim Državama, pa »Žetvu«, te »U predzoru Slobode« i »Jugoslaveni u Sjedinjenim Državama«, a sada mjesec dana prije svoje smrti, svoje najveće djelo, »Narodni Adresar«, kojega nije zapravo niti dobro vidio niti prelistao, pošto je knjiga izašla 5 XII 1937 a 10-tog istog mjeseca on je u kritičkim prilikama išao u bolnicu, odakle se više nije vratio, jer je 6 januara 1938 preminuo u groznim mukama.

Blagopokojniku bilo je 48 godina. Njega oplakuje žena Anka rođ. Hikec iz Sušaka i troje djece: sin Eugen, kćerke Gloria i Mira.

Njegova prerana smrt bia je objavljena preko radija u Chicagu. Pri zaključku radio programa posvećeno uključivo njemu, velikom pokojniku, čula se je njegova pjesma na rekord »Što se bore misli moje«, što je on pjevao solo za gramofon nekoliko godina natrag. Vječna mu slava!

„Princ Pavle“

Lijepa Milna na Braču bila je u ponedjeljak, 14. pr. mj., svjedokom jedne dirljive svečanosti. Toga dana stigao je pred Milnu parobrod »Princ Pavle«, kome je vlasnikom kap. Ante Babarović, rodom iz spomenutog mjesta. Ima već tri godine, što je kap. Babarović nabavio taj parobrod i dao mu ime »Princ Pavle«.

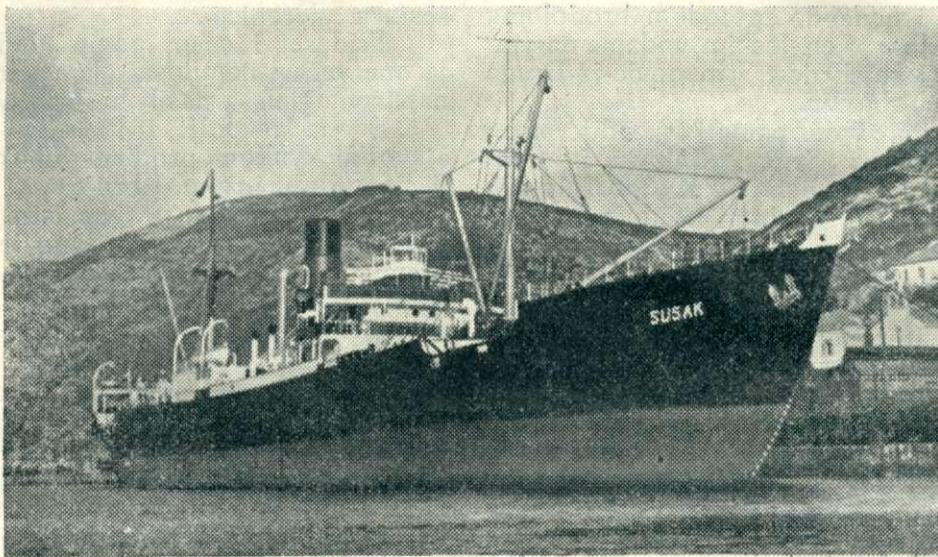
Čitavo ovo vrijeme parobrod je plovio između Kontinenta i Južne Amerike, dva puta je čak prošao i kroz Magellan. U domovinu svratio se tek sada, i to po prvi put. Nekoliko se dana zadržao u Splitu, otkud je otplovio u Milnu, gdje je i registrovan.

Iako je brod već prije tri godine dobio svoje ime u tuđini, kapetan je Babarović htio da se odnosno krštenje izvrši u rođenoj mu Milni. I to se izvršilo, sve po tradicionalnom običaju i u nazočnosti mnogobrojnog naroda.

»Princ Pavle« sagrađen je u Engleskoj godine 1918. Nosivost mu je — 8200 tona. Na njemu ima 35 članova posade.

»Princ Pavle« otplovio je u Port Said da ukrcasô za Hokodake (Japan).

Putovao sretno, na čast zastave naše jugoslovenske!
C.

Novi parobrod društva »Oceanija« — »Sušak«

Sveslavensko veče na moru

To je bilo prije 33 godine. Iz opatijske luke otplovio jednog majskog dana bijeli parobrod »Tatra« sav okičen zastavama. More je ponešto nemirno, a i nebo prilično natmureno. Ali na brodu je sve živo i bučno. Izletnika ima mnogo, preko dvije stotine. Ima i dama... Neki su na palubi a ima ih i u salonu. Neki govore hrvatski, drugi slovenski, treći češki, poljski, ruski — kao da su tu dali sebi ročište sami Slaveni.

Pa i jest tako. Izletnici su sami Slaveni, učesnici kongresa slavenskih novinara. Taj se kongres održavao u one dane u Opatiji, a opatijska općina među ostalim svečanostima priredila je novinarima u čast i ovaj izlet uz Hrvatsko Primorje sve onamo do Senja.

Na parobrodu dominira jedan visok, plećat, gotovo glomazan čovjek: Frano Supilo! Oko njega kupe se najviđeniji članovi kongresa: Dr. Lorković, Stjepan Radić, Lav Mazzura, Vilder, Gjalski, pa Čeh Holoček, Slovak Hurban Vojanski, Slovenac Malovrh. Mazzura nešto prigovara, a Supilo se sve više uzbuđuje i uporno brani neku svoju tezu.

Treba znati, da je Riječka rezolucija bila u one dane već u zraku...

Parobrod ulazi u bakarski zaliv. Drevni je grad sav u zastavama. Kad mu se parobrod približio, iz stotine grudi provali zanosna, uvijek draga pjesma: Hej Slovane! Pjesmu je pratilo mnoštvo na kraju. Momenat vanredno dirljiv i uzbuđljiv. Isti se je prizor ponovio i pred Kraljevicom i u Senju.

Jer oni dani opatijskog kongresa bili su naši dani — dani sveslavenski. Pretsjednik kongresa Hribar govorio je u svim slavenskim jezicima. Naš Gjalski nazdravio je na banketu zanosnim riječima slavenskoj ideji, jedinom našem spasu. O ekonomskoj vezi svih Slavena govorio je novinar Vergun — Rus. Hurban Vajanski izjavio je da je Slovacima Slavenstvo jedina nada. Dušan Šijački iz Beograda govorio uz buran pljesak o »jugoslavenskom bratimstvu«. Trstenjak slavio je slavenstvu uzajamnost, a Čeh dr. Baxa istaknuo je živom riječi političku važnost Slavena, koji baš u doba, kad monarhija proživljuje svoju duboku krizu

moraju da svojom uzajamnošću istupaju kao važan faktor. Stjepan Radić govorio je češki...

Lijepi dani, puni svijetlih ideal! U današnje vrijeme ponešto su ih zasjenile nekakve »gotske«, crvene i razne druge slične doktrine, ali to će sve

proći, i stari će svijetli ideali opet zasjati svojim divnim svijetlom na sve veću slavu vascijelog slavstva uopće, a našeg jugoslavstva napose.

V. C. E.

„Stanica Sjeverni Pol“ zanimila

Ne javlja se više, jer je svoju izvršila. Santa leda, na kojoj je stanica činila prava čudesa hrabrosti i izdržljivosti, puštena je svojoj sudbini. Ali smioni polarni istraživači spaseni su, pošto su nekoliko posljednjih nedjelja držali u velikoj uzbuđenosti cijeli kulturni svijet.

Kako je poznato, 21 maja 1937 u 10 sati uveče spuštena su na sjevernom Polu na veliku santu leda četiri Rusa: Papanjin, Krenkel, Širšov i Fjodorov. Tu su oni proveli punih devet mjeseci, ali ne na jednom mjestu. Štoviše, za tih devet mjeseci njihova je ledena lađa prevalila punih 2500 km. Najteže bilo im je u posljednje vrijeme, kad se santa, uslijed uticaja toplijih morskih struja počela da lomi. Opasnost je za one hrabre učenjake postajala iz časa u čas sve teža. Mnogi su držali da će zacijelo nastradati. Ali u posljednji čas došlo je ipak spasenje. U pomoć su im otišla dva ledolomca, »Tajmir« i »Murmanec«. I te lađe morale su da prođu kroz velike opasnosti, ali su ih naposljetku ipak svladale. Kad su se ove dvije lađe približile santi, na njima su ostale same strazhe, a svi su ostali, njih osamdeset, krenuli pješke prema stanici. Susretaj je bio, kao što je i shvatljivo, vrlo srdačan i dirljiv. Momenat zaista veličanstven! Posada brodova i učenjaci grlili su se i ljubili i po ruskom običaju klicali: Hura! Tada su

komandant »Tajmira« i Papanjin izmijenili tople govore, a zatim je odmah uslijedilo demontiranje stanice i sve je preneseno na brodove. Bilo je dirljivo gledati, s kolikom su ljubavi i oduševljenjem mornari nosili one dragocjene stvari sa sobom.

I »Tajmir« i »Murmanec« željeli su da prevezu hrabre pionire znanosti u domovinu, pa je zato bacan ždrijeb i tako je odlučeno da se Papanjin i Krenkel voze na »Murmanec«, a Fjodorov i Širkov na »Tajmiru«. Djelo, što su ga izvršili, postat će domalo svojinom čitavog svijeta, i cijeli kulturni svijet će im bez obzira na nemile prilike, koje vladaju u njihovoj domovini, klicati: Hura!

SLUŽBENO SAOPĆENJE O RADU STANICE

Ruska centralna direkcija za pomorske putove objavljuje saopćenje, potpisano od privremenog šefa direkcije Kušakova, koje glasi: Stanica Sjeverni pol otvorena 21 maja 1937 u blizini pola otvorena je 2.500 km daleko i postigla slijedeće koordinate: 70 stepena 54 minute sjeverne širine i 19 stepena 48 minuta zapadne širine. Za tog plovljenja stanica je izvršila naučne radove. Stanica je zatvorena 19 februara u 16 sati i brisana s liste polarnih stanica, koje su podređene centralnoj direkciji pomorskih putova na sjeveru.

Odgovori na sedam pitanja

1. 600 km na sat. Drži se da je tu brzinu postigao tornado, što je jednog dana god. 1913 bijesnio nad državom Nebraskom (USA).

2. 6,090.215 stanovnika.

3. To bijaše 20 januara god. 1788, dakle prije 150 godina. Onoga dana nekoliko je engleskih ratnih lađa dovezlo u Australiju, i to u Botany Bay (u sadašnjem Južnom Walesu) prve kažnjenike. Australiju je zapravo otkrio Španjolac Torres još god. 1620. Zemlja se je prije zvala Nova Holandija. Svi su držali da je to pješćana zemlja, neplodna, bezvrijedna. S onom ekspedicijom engleskih kažnjenika (757 muškaraca i 192 žene) doplovio je u onu zemlju i Englez Artur Philip, koji je kao guverner udario temelje današnjoj Australiji. On je osnovao i grad Sydney. Ove godine su u Australiji i u Engleskoj svečano proslavili 150-godišnjicu toga vanredno važnog događaja.

4. U Pacifiku, 2570 milja od San Diega. Taj se otok utvrđuje kao pomorska baza američka protiv Japana. Otok je snabdjeven brojnim avionima, koji ga štite.

5. Adelina zemlja u Antartiku. Onuda duvaju neprestani vjetrovi sa brzinom od 100 km na sat.

6. Najveća studen zabilježena je do sada u Sibiru, oko mjesta Verhojanska. Do 70° ispod nišnice! Najvruće mjesto čini se da je El Torb, na Sinaju. Do 62° iznad nišnice!

7. Računa se da je to bilo desetak hiljada godina prije Hrista.

TURISTIČKI SAVEZ ZA HRVATSKO PRIMORJE I GORSKI KOTAR

Daje besplatno sve informacije o mjestima: Sušaku, Bakru, Bakarcu, Kraljevici, Crikvenici, Selcu, Novomu, Senju, Sv. Jurju, Jablancu, Karlobađu, Pagu, Rabu, Baški, Aleksandrovu, Krku, Malinskoj, Omišlju, Vrbniku, Delnicama, Fužinama, Skradu, i Lokvama.

Stari i mladi

— Vi se, gospodine, nadate? Čemu? — zapita treći.

— Ah, ništa, — mahnu rukom. — Mislio sam na vrijeme... — I pogleda uvis.

Uto se ispod mosta oglasi hrapav glas komandantov:

— Je li prvi još gore, gosp. Blairu?

— Jesam, sir, — odgovori Hutchinson.

— Izvolite k meni, u moju kabinu, želim govoriti s vama.

Hutchinson uzdahne i spusti se niza stepenice.

Kad se našao u komandantovoj kabini, između stola i divana, šezdesetgodišnji kapetan učini mu se mnogo stariji. U svijetlu električne žarulje pričvrštene na stropu, njegovo je lice izgledalo tanje i mlohavije, kosti su snažno izbijale ispod kože, koščati je nos naličio više kljunu papige, oči veoma upale, usta se uvelike stegla, dok se koža pod obratkom ovjesila u krupnim naborima. Komandant je sjedio za stolom, natmureno buljio u neke papire na stolu i šutio. Hutchinson postajao sve nestrpiviji.

— Vi ste me, sir, zvali, jer da želite govoriti sa mnom.

— Tako je, — reče komandant. — U stvari je to, gospodine Hutchinsone, da ja nisam s vama zadovoljan.

— U kojem smislu, sir?

Komandant ne odgovori na to pitanje.

— Koliko vam je godina? — upita nakon kratke šutnje.

— Dvadeset i šest. Točnije: do tri mjeseca — dvadeset i sedam.

— I vi biste htjeli doći na zapovjedništvo broda? Zar ne? Barem po redu starosti — i to kod našeg društva?

— To je moja želja, sir.

— Premladi ste!

Podiže svoju široku ruku i prihvati:

— Pričekajte! Ja već znam, što ćete vi meni na ovo. Reći ćete, da sam i ja primio zapovjed na brodu, kad su mi bile tek dvadeset i tri! Jest, ali ja sam bio drugoga kova pomorac! U moje doba učio se mornarski zanat na parbolima i po užetima. Vama je danas put do pomorske kariere uvelike olakšan. Vi to znate, zato vam se i žuri da što prije postanete kapetanom. To ste uostalom pokazali i svojim današnjim držanjem.

— Molim, sir, oprostite, ali — mogu li pitati: kuda vode ti vaši preludiji?

— Nek đavo nosi vas i vaše preludije! — zaurla zapovjednik. — Govorite engleski, ako već mislite da morate govoriti! Nego bit će bolje ako držite jezik za zubima, barem dok ja ne svršim. Ja sam naime, gospodine Hutchinsone, sastavio o vama jedan raport — i to jedan povjerljivi raport, što ću ga otpremiti g. Gleusacku, direktoru društva. Ali da znate, nije to nikakav tajni raport napisan vama iza leđa, ja dok držim da će biti sasvim ispravno, ako vam ga pročitam.

— Izvolite smo, to me uvelike zanima.

— Tim bolje! To olakšava stvar, — reče grubo komandant. Uze sa stola arak papira i stade da čita:

»Povjerljiv raport o g. B. K. Hutchinsonu, prvom časniku na brodu »Hilgelona«.

— R. K. a ne B. K. — ispravi Hutchinson.

Komandant zagroče i nastavi čitati:

»Gosp. Hutchinson ne će po mom mišljenju, postati nikada neki sposoban kapetan. To što je položio kapetanske ispite, ne mijenja ništa na stvari. Jedno je stalno: u praktičnom pomorstvu i plovidbi on je manje vrijedan od mojih mladih časnika.«

Tu se komandant prekide i upita:

— Primate li to?

Jedva zamjetljiv smiješak nabere uglove njegovih tvrdih usta.

— Da li primam? Pa zašto ne? Drugi časnik ima svoju kapetansku svjedodžbu, treći ima također svoju. Ja sam pak postigao posebnu diplomu pa da nisam vrijedan koliko oni! Pa naravno da primam! Tek se čudim, te niste još napisali, da ja ne raspoznjem kormila od elike, da pijem čaj iz paljica i da sebi čačkam zube iglama.

— Vi ste smiješni, gospodine Hutchinsone!

— Smiješan je ovaj vaš raport! Ja se dakako ne slažem ni s jednom jedincatom riječi u njemu, zato ako vam je trebao moj pristanak, niste trebali da sebi uzimate truda da ga napišete. Vi samo hoćete da me uništite i to će vam i poći za rukom. Jest, gospodine kapetane Shande, vi ćete mene uništiti, ali svejedno, meni je ipak drago što ja nisam — vi.

— Nosite se ispred mojih očiju! — viknu komandant dršćući od gnjeva. (Slijedi.)

ZNATNIJI SVJETSKI PROLAZI

Panamski kanal, u državi Panama (Amerika) započeo je kopati Francuz Lesseps, 1882 god. Otvoren je 1914 god. Dug je 78 km. Pojas zemlje oko kanala po 8 km s obe strane iznosi 1435 km². Panamski kanal vlasništvo je U. S. A.

Sueski kanal, između Sredozemnog i Crvenog mora, zasnovao je austrijski inženjer Negrelli, a sagradio ga francuski inženjer Lesseps (1858—1869). Otvorenjem ovoga kanala skraćen je put od Evrope do Indije za 8.000 milja (1 Mm = 1852 m), a vrijeme putovanja parobrodom skraćeno je za 30 dana. Kanal je englesko vlasništvo.

Gibraltar, tijesno, od starih Grka nazvano »Heraklovi stupovi«, između južne Španije i sjeverne Afrike, najvažniji je prolaz za promet između Mediterana i zemalja koje leže na obalama Atlantskog oceana. Širok je 14 km. U posjedu je Engleza.

Bab-el-Mandeb (»Vrata suza«) je južni ulaz u Crveno More. Nalazi se također u rukama Engleske.

Singapur (Singapore), ratna luka i glavni grad Britanske Malakke, najvažniji je trgovački i prometni centar jugoistočne Azije. Nalazi se na otoku u Singapurskim vratima.

La Manche, kanal između Engleske i Francuske. Ovaj kanal povezuje Atlantski ocean sa Sjevernim morem. Na najužem mjestu (Pas de Calais) širok je 33 km. Oluje i magle u njemu su vrlo česte.

Bospor je morski tjesnac između Crnog i Mramornog mora. Širina mu iznosi 28.5 km. God. 1920 ovaj je tjesnac internacionaliziran.

Otrantska vrata, prolaz između Jadranskog i Jonskog mora. Širok je 82.5 km. W. S.

ČETIRI »OBOJENA« MORA

Bijelo more je dio Sjevernog ledenog mora, između poluotoka Kanina i Kole. Ime mu dolazi od toga što je morski led u njemu veoma čest.

Crno more leži između Belkanskog poluotoka, Rusije i Male Azije. Površina mu iznosi 424.000 km². Naziv »crno« dobio je po tome što su pomorske nesreće na njemu česte.

Crveno more pruža se između Arabije i Afrike. Njegova površina iznosi 458.5 km². Na pojedinim mjestima njegova dubina seže do 2.500 m (2.359). Otvaranjem Sueskog kanala, 1869. god., Crveno je more dobilo golemi značaj u privrednom i vojničkom pomorskom životu Evrope i cijeloga svijeta. Ime je dobilo ovo more po jednoj vrsti alga, koja mu daju crvenu boju.

Žuto more nalazi se između poluotoka Koreje i Kine, sjeverno od Istočnog Kineskog mora. Od žute zemlje koju sobom novi rijeka Hoang-ho, a koja utječe u ovo more, dobilo je ono naziv »žuto«.

LISNICA UREDNIŠTVA

Gđici Mary Vidošić N. Jersey City: Vaše pismo stiglo nam je pri zaključku lista pa smo bili prinuđeni da skratimo. Molimo, da to izvolite uzeti. Srdačan Vam pozdrav!

GRADSKA ŠTEDIONICA U SUŠAKU

Brzjav: Gradska štedionica — Telefon broj 2-14

Prima uloške na štedne knjižice i u tekućem računu uz najpovoljnije uvjete. - Podjeljuje zajmove uz hipotekarno, mjenbeno i ino osiguranje. — Za sve obveze jamči općina grada Sušaka

ZALAGAONICA DAJE ZAJMOVE NA DRAGOCJENOSTI

Uređuje od 8—12^{1/2} i od 16—17

BRODOVLASNICI GRADITE I POPRAVLJAJTE VAŠE BRODOVE U JUGOSLAVIJI

JADRANSKA BRODOGRADILIŠTA A. D.

BRZOJAV „BRODOPRAVKA“

SPLIT-KRALJEVICA

JADRANSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK

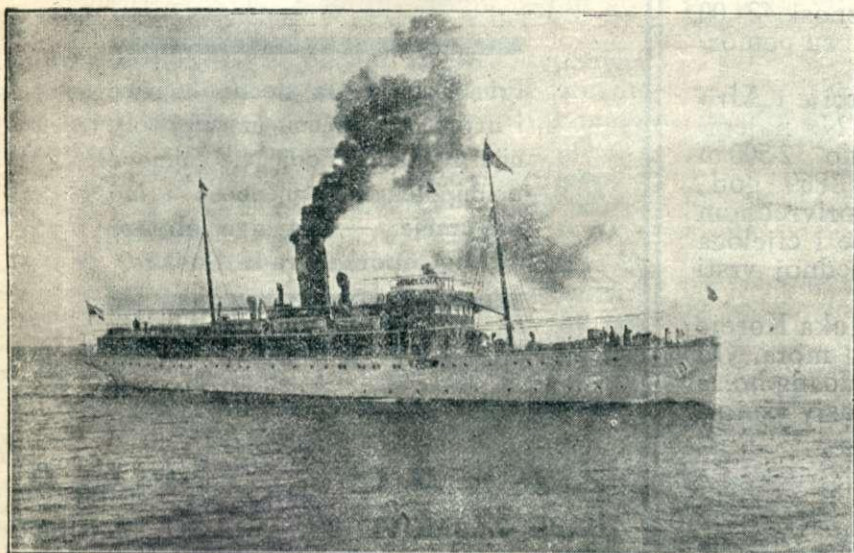
Interurbani telefoni: Direkcije Sušak broj 2-36 i 2-37.
Skladišta: broj 2-17. — Brzozavi: JADROPLOV.

65 PAROBRODA RAZNE VELIČINE

Podržava na 55 pruga redovitu parobrodsku službu u svim pravcima na Jadranskom moru. — Brze parobrodarske pruge za Dalmaciju, te za sva kupališna i lječilišna mjesta jugoslavenskog primorja. — Sedmična ugodna turistička putovanja, osobito prikladna za posjet Dalmacije sa naročitim udobnim putničkim parobrodom. — Udobni salonski putnički parobrodi, dobra posluga.

Redovita parobrodarska služba za Albaniju i Grčku za prevoz putnika i robe

Prospekti i vozni redovi mogu se dobiti kod Direkcije u Sušaku, te kod svih važnijih putničkih ureda u tu- i inozemstvu

PREKOMORSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK

Brzozavi: Prekomorska.

Telefon: broj 1-08.

TOMISLAVOVA ULICA 5.

Saobraćaj prvoklasnih teretnih
parobroda na sve strane svijeta.

Parobrod „KORANA“
8600 t. nosivosti 5580 t. brutto

Parobrod „REČINA“
8500 t. nosivosti 4732 t. brutto

Parobrod „ZVIR“
8600 t. nosivosti 5605 t. brutto

Parobrod „KUPA“
8100 t. nosivosti 4381 t. brutto